

WELKOM BIJ HET WEBINAR

Participatie van kinderen en jongeren bij complexe jeugd- en gezinshulp

Arjen van Assen (Rijksuniversiteit Groningen)

12 oktober 2022

Expertisecentrum
Gezinnen met
meervoudige en
complexe problemen

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND

Participatie van kinderen en jongeren bij complexe jeugd- en gezinshulp

Arjen van Assen PhD

Rijksuniversiteit Groningen

Orthopedagogiek: Gedrag, opvoeding en kinderrechten

Even voorstellen...

- Arjen van Assen
- Universitair docent
- Rijksuniversiteit Groningen
- Orthopedagogiek – gedrag, opvoeding en kinderrechten
- Promotie (2022): Kinder- en Jeugdcoaching bij gezinnen met complexe en meervoudige problemen
- Expertisecentrum gezinnen met meervoudige en complexe problematiek

Inhoud

- Wat is (geen) jeugdparticipatie?
- Participatie in de praktijk
- Praktijkvoorbeeld: Kinder- en Jeugdcoaching
- Barrières en best practice bij jeugdparticipatie
- Vragen en discussie

Waar denk je aan bij jeugdparticipatie bij gezinshulp?

Een WORDLE aan de hand van de reacties van de deelnemers

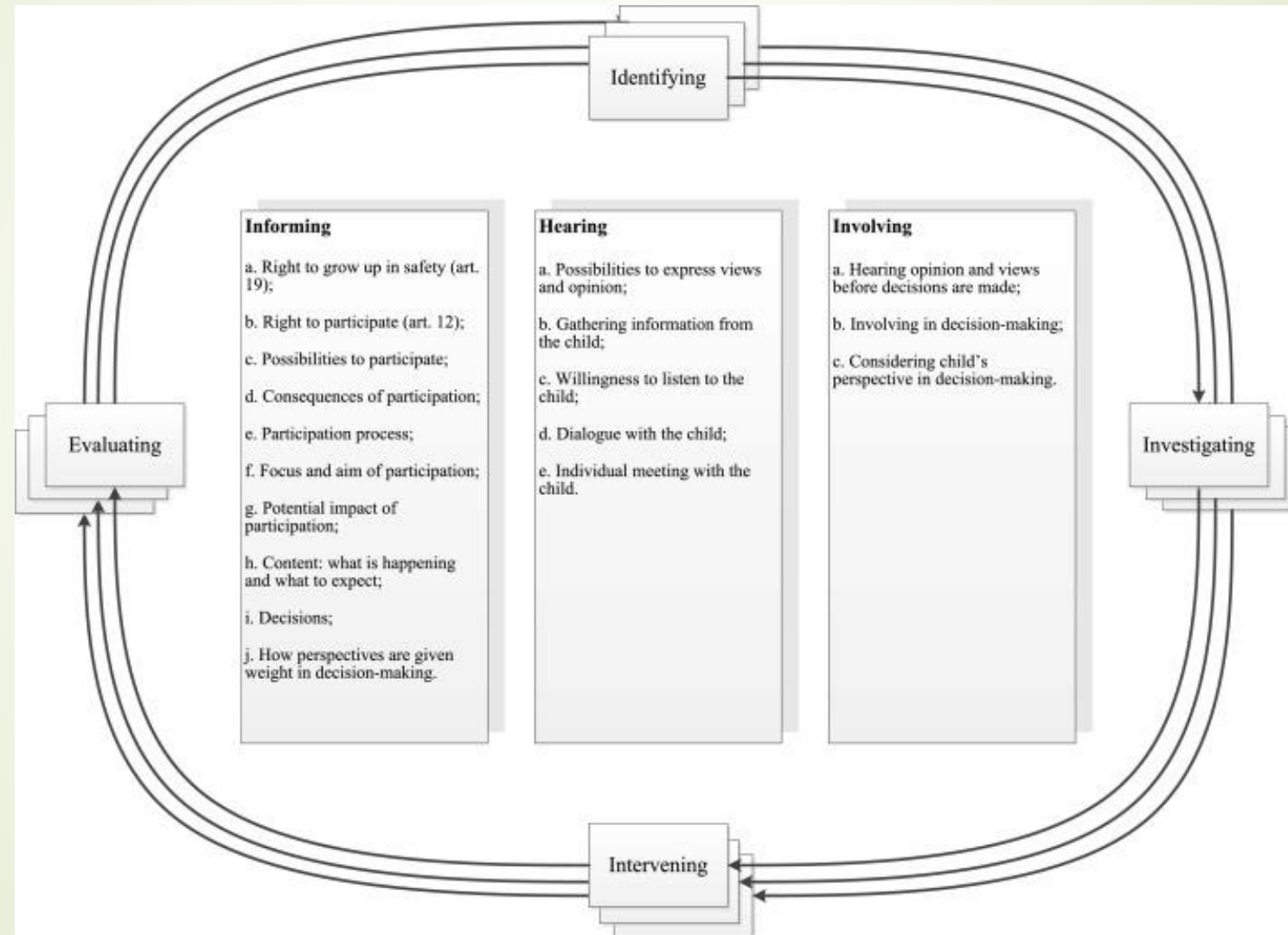
samen met ouders en kind
je telt mee als gezinslid
1 op 1 gesprekken gezien worden
samen met de jeugdige
wensen en doelen
afgestemd op
luisteren naar kind ideeën horen informeren
praten met de kinderen betrokkenheid van jongere
kind betrekken luisteren naar jongere kind een stem geven
systemisch meebeslissen
eigen initiatief erbij mogen zijn jongere beslissen ook
samen ipv over gezin prat kjc werkbladen en tools
mening horen van jeugdige
mede zeggenschap

meepraten

1) Wat is (geen)
jeugdparticipatie?

Bouma (2018) - participatiemodel

Participatieladder van Hart (1992)

De participatieladder van Hart

Trap 8: gezamenlijk beslissen

Trap 7: initatief en leiding ligt bij de leerlingen

Trap 6: volwassenen nemen initatief, leerlingen beslissen mee

Trap 5: leerlingen geven advies, beslissen niet mee

Trap 4: leerlingen worden geïnformeerd

Trap 3: tokenisme of symboliek

Trap 2: decoratie

Trap 1: manipulatie

Opmerking: de eerste drie treden zijn schijnparticipatie

Participatie als recht

➤ Artikel 12 Kinderrechtenverdrag

1. Staten moeten garanderen dat kinderen het recht hebben betrokken te worden bij beslissingen die hun aangaan en dat in overeenstemming met hun leeftijd en ontwikkeling in ogenschouw genomen worden.

2. In het kader hiervan hebben kinderen het recht op participatie bij elke administratieve of juridische procedure, direct dan wel door een passende vertegenwoordiger.

→ ook verankerd in de Nederlandse Jeugdwet

Voorbeelden participatie

- Bepalen van **zorgaanbod**
- Vaststellen van **hulpverleningsdoelen**
- Afstemmen **inhoud** van hulpverlening
- **Evalueren** van uitkomsten
- **Besluitvorming** (bijv. uithuisplaatsing, OTS, schoolkeuze)
- **Beleidsvorming en -evaluatie**
- **Onderzoek**

Participatie en uitkomsten van zorg

- ▶ Participatie van jongeren in hulpverlening (Vis et al., 2010)
 - ▶ Betere veiligheid
 - ▶ Meer passende zorgarrangementen
 - ▶ Verbeterd welzijn
 - ▶ Verbeterde gezondheid

2) Jeugdparticipatie in de praktijk

Jeugdparticipatie in de Nederlandse jeugdhulp

- ▶ Veel Jeugdhulpinstellingen en gemeenten gericht op jeugdparticipatie (Verwey-Jonker Instituut, 2016; Kinderombudsman, 2015)
 - ▶ Vaak informeren en horen
 - ▶ Meebeslissen is uitdagend, maar komt steeds vaker voor

Participatie in de praktijk

- Veel jongeren ervaren positieve participatie
(Kriz & Roundtree-Swain, 2017)
- Onvoldoende direct contact met het kind
(Inspectie Jeugdzorg, 2014, 2016, 2020)
- Bij jeugdbeschermingsonderzoek gemiddeld ca. 0.5 contact met kind (Middel et al., 2019)
- Beperkte directe betrokkenheid bij thuishulp
(Tausendfreund et al., 2012; Visscher et al, 2021)
- Hulpverlener met focus primair op het kind ontbreekt vaak (Albert & Bühler-Niederberger, 2013)

Interventies en modellen voor jeugdparticipatie

- ▶ Youth-initiated mentor (YIM)
- ▶ Eigen kracht conferenties (EKC); jeugdvertegenwoordiger
- ▶ Systeembenaderingen met meervoudige alliantie
- ▶ Kinder- en Jeugdcoaching

3) Kinder- en Jeugdcoaching

Aanleiding onderzoek

10 voor Toekomst (Tausendfreund, 2015)

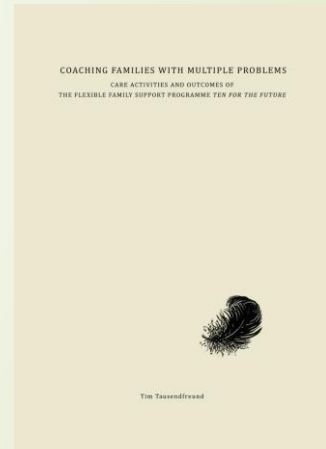
- Minder stress
- Wisselende uitkomsten problematiek kinderen
- Hulp voornamelijk oudergericht

Literatuurstudie IPT (Van Assen et al., 2020)

- Afname problemen kinderen
- Resterende problemen en uithuisplaatsing na afsluiting

Belang participatie kinderen & duale hulp

(Inspectie JZ, 2014/2016/2020, Thoburn et al., 2013)

Kinder- en Jeugdcoaching

Doelen vh kind	vertrouwenspersoon	Activiteiten	gedragsoefeningen
 <small>Created by Adrien Coquet from Noun Project</small>	 <small>Created by Luis Prado from Noun Project</small>	 <small>Created by Gan Khoon Lay from Noun Project</small>	 <small>Created by Luis Prado from Noun Project</small>
Positieve bekrachtiging	zorgcoördinatie	Hulp bij zorggebruik	Evaluatie/monitoring
 <small>Created by Anna Sophie from Noun Project</small>	 <small>Created by ProSymbols from Noun Project</small>	 <small>Created by Adrien Coquet from Noun Project</small>	

4 deelstudies

- 1. Literatuurstudie kinduitkomsten gezinshulp

- 2. Het hulpverleningsproces van Kinder- en Jeugdcoaching

- 3. Ervaringen van kinderen met Kinder- en Jeugdcoaching

- 4. Uitkomsten van Kinder- en Jeugdcoaching

Uitkomsten Kinder- en Jeugdcoaching (Van Assen, 2022)

- Aanzienlijke verbetering **psychosociale vaardigheden**
- Enige verbetering **pedagogische omgeving**
- Beperkte afname **gedrags- en emotionele problematiek**
 - **Resterende problematiek**
 - Inzet **vervolghulp**

2. Hulpverleningsproces

- Analyse van:
 - Methodiek
 - Intakes
 - Dagrapportages
 - Interviews
- Behandeltrouw
- Flexibiliteit
- Overwegingen

Uitkomsten procesanalyse

- Belevingswereld van het kind
 - Perspectief van kind en aansluitende doelen
 - Participatief vs. Door volwassenen gestuurd
 - Barrières participatie kinderen
-

Tegen welke moeilijkheden loop je aan bij het betrekken van jongeren bij gezinshulp?

Een WORDLE aan de hand van de reacties van de deelnemers

Barrières en best practices

➤ **Perspectief van de hulpverlener**

- Jonge kinderen
- vaardigheden
- Motivatie en bereidheid
- Disclosure / openheid

➤ **Aannames**

- Sommige kinderen minder in staat zijn om te participeren
- Disclosure een vereiste is voor participatie

“Soms willen ze ook geen zorgplan, geen doelen. Dan denk ik ‘ik wil transparant zijn, dingen bespreken en contact maken’. Maar het kan lastig zijn als ze zelf niet willen samenwerken.’

(Kinder- en Jeugdcoach)

Barrières en best practices (2)

Perspectief van kinderen

- Persoonlijke relatie
- Niet-veroordelende en gelijkwaardige houding
- Langdurige hulp

- “Sommige dingen zijn moeilijker om te bespreken. Dan weet je niet hoe je het moet zeggen [...], maar hij reageerde normaal. Als je bijvoorbeeld iets stoms had gedaan ging hij niet anders doen.”

Tommy, 16 jaar

Belang persoonlijke band

“Ja, de persoonlijke band. Ze kennen, bij [GGZ] kennen ze je niet. Ze denken maar van ach nou, ik ben de psychiater en dit en dit en dit is goed voor je. En het helpt helemaal niet. En hier bij het Leger des Heils, [KJC] die bij mij kwam, heeft eerst een band met me opgebouwd, toen m'n vertrouwen gewonnen en daarna zijn we gaan praten. Bij [GGZ] ben ik misschien vier keer geweest en toen had ik alleen maar ruzie met m'n ouders. En daar was ik gewoon klaar mee.”

(Ruth, 17 jaar)

Tips uit onderzoek

- **Werk aan de hulpverleningsrelatie in aanloop naar belangrijke besluitvorming** (Van Assen et al., 2022; Cossar et al., 2014)
- **Vermijd snelle en losstaande participatie** (van Assen et al., 2022; Cossar et al., 2014; Munro, 2012)
- **Bij participatie zijn informeren, horen en meebeslissen allemaal belangrijk** (Bouma, 2018; Van Assen et al., 2022)
 - **Informeren over proces is belangrijk** (Cossar et al., 2014)

Tips uit onderzoek

- ***Geef extra aandacht aan setting en ondersteunende methoden bij participatie van complexere doelgroepen (bijv. jonge kinderen, LVB, onveilige gezinnen)***
 - Mozaïek-methode
 - Voorwaarden tijd en setting creëren
 - Voorbeelden peuters en EMB
- ***Houd rekening met machtsongelijkheid***
 - Communiceren over veiligheid en privacy
 - Checken voor voortdurend consent
 - Kiezen vorm participatie (direct, vertegenwoordiging)

Succesverhalen uit de praktijk?

Vragen of opmerkingen

Dank voor jullie interesse 😊!

CONTACTGEGEVENS:

Arjen van Assen (Universitair Docent Orthopedagogiek, Rijksuniversiteit Groningen)
a.g.van.assen@rug.nl

Expertisecentrum Gezinnen met Meervoudige en complexe problemen

Jana Knot-Dickscheit (Universitair Hoofddocent, GZ-psycholoog)
j.knot-dickscheit@rug.nl

Kenniswerkplaats Jeugd Friesland

Alona Labun (coördinator)
labun.a@jeugdhulpfriesland.nl

Expertisecentrum
Gezinnen met
meervoudige en
complexe problemen

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND